

۲۰۲۳/۰۱/۱۳

بشير دودیال / مختصات افغانستان/ شاعران و هنرمندان

پوهاند محمد بشیر دودیال

د افغانستان په لوی قاموس کې د نادیا انجمن لنده پېژندنه - معرفی نادیا انجمن در قاموس کبیر افغانستان

نادیا د منشی عبدالباقي نورزایی لور وه چې د ۱۳۵۹ ل. کال د مرغومي په شپږمه يې ده رات بنار پنځمه ناحیه کې نړۍ ته سترګي پرانیستی وي. د نوموري پلار يو سواد لرونکي شخص او د تعليم او پوهې مینه وال و، د دوي کورنۍ د هرات یوه روښانفکره کورنۍ وه چې نادیا پکي وروزل شوه. هغه د محجوبی هروی بنوونځی ته ولاړه، خو لا دولسم تولګي څخه نه وه فارغه چې د طالبانو لوړۍ دوره واکمنی راغله. طالبانو دنجونو بنوونځی وتړل . نادیا اړه شوه چې د څه ناخه بوختیا او د خپلی کورنۍ د لګښتونو د پوره کولو په خاطر دخیاطی او څادر ګنډلو کار پېل او په هرات کې د "سوزن طلايی" په کار ځای کې په کار بوخته شوه. له دي بوختیا سره یو ځای يې په کورکي په خصوصی توګه د خپلی کورنۍ له غرو څخه هم زده کړو ته دوام ورکړ. د سوزن طلايی کار ځای د هرات ولايت د یو شمیر سواد لرونکو، منورو او د فرنګ مینه والوښو له خوا جور شوی و او د هرات یو شمېر پېغلي پکي په ګنډلو بوختي وي. دوي به د شعر او شاعري په هکله ځینې غوندي هم جورولي او ادبی کړه کته به يې هم کوله چې په دغو ادبی بحثونو کې به نادیا فعاله برخه لرله. دا وخت يې ځانته د (انجمن) ادبی تخلص غوره کړ.

نادیا له وړکتوب څخه له ادب سره مینه لرله او د بنوونځي په دوره کې يې د شاعري استعداد له ورایه څرګند شو. په دي توګه يې په پنځلس کلنۍ کې شعر ليکل پېل کړل، چې دېره وھ قول شوه. کله چې د طالبانو نظام رنګ شو، نادیا انجمن د پوهنتون د کانکور آزمونه ورکړه او د هرات پوهنتون د ژبو او ادبیاتو د پوهنځی د درې/پارسی څانګې ته بریالی او لورې زده کړي يې پېل کړي. په ۱۳۸۲ ل. کال کې يې واده وکړ، چې له واده څخه یو زوی لری، دا ځکه چې له خاوند سره يې ګډووند یواحې یو کال او خو میاشتی و، یعنې د ۱۳۸۴ ل. کال د لرم په پنځلسمه نېټه د خپل خاوند د سوکانو او وھلو له امله مړه شوه. د نوموري د مرګ لامل کورنۍ اختلافات و چې خاوند يې نه غونښتل چې نادیا انجمن هنري او فر هنګي چاري ترسره کړي.

د نادیا انجمن دوه شعری تولگی په دري/پارسي ژبه راپاتی دي؛ يوه يې "ګل دودي" او بله يې "يک سبد دلهره" نوميري. دغې زوروې ويناوالي په دوديز(کلاسيك) او نوي سبک کي شعرونه ليکل، خو په غزل ليکلو کي ديره نامتو وه، "ګل دودي" جونګ (شعری تولگه) يې دوه ځله چاپ شوی، ځکه چې دير خور او په زړه پوري و. د اشعارو دغه کتاب يې لومړي ځل په ۱۳۸۳ ل. او دو هم ځل په ۱۳۸۴ ل. کي په هرات کي چاپ شو. د دغه جونګ شعرونه څلورېزې، غزل او بي قافې شعرونه دي. دغه خورېدلي شاعره، خپل لند ژوند کي د بشخو غمخپلی ژوند درک کراو د دوی رنځ، مجبوريتونه، او محدوديتونه يې ويپژنډل، نوځکه يې اشعار هم د همدغو ناخوالو بنوډلو او منعکس کولو ته وقف کړل. يعني دهغې اشعار د درد، نابرابري او تاوتریخوالی څریکي دي، هغې د بشخو تولنيزې ستونزې وبنودي او د افغانستان د تولنيزې او اقتصادي پرمختیا غوبښتونکي وه. د کلام دوه بېلکې يې دا دي :

عمری ايت دفتر دل ما خانه شماست
اين چشم های غمزده این گونه های زرد
اثار شوم عادت خصمانه شماست
ای شاخه های غم !

صد نوبهار آمد و صد مهرگان ګذشت
بس غنچه های که داغ به دل از جهان ګذشت
صد راه بسته واشد و صد کاروان ګذشت
فرعون مرد و قصه نمروديان ګذشت
اما شما هنوز چنان سبز و تازه ايد
گوېي ز بطن باغچه امروز زايده ايد
ای شعله های یاس !

یک روز از ديار دل ماسفر کنید
تنها به قلب ماست سزاوار سوختن
یک بار هم به خانه دیگر ګذر کنید
ای قصه های تلخ !

جانها به لب رسیده ز مهمانی شما
زنها، جستجو ګر مسکن اکر نه ايد
فرداست کز خرابه غبار روزگار
ما رخت بسته ايم وشما راز و بیپناه
دربرزخ زمان
بیخانه مانده ايد.

دا بي دشعر يوه بله بېلکه:

الا اي دختران انزوای قرن
اي راهبان ساكت بيگانه با مردم
اي مرده در آيین لبها تان نبسم
بيصدا در کنج مهجوري خزيده
با تبار خاطرات خفته در انبوه حسرتها.

اروابناده ديانا انجمن زموږ د وير فرهنگ یوه تلپاتي څلاند، خو ارمانجنه څيره ده، چې د ناهيدي او فرخندي په شان يې د جهل او ظلم له لاسه ټوان او روښانه آرمانونه له خاورو سره خاوري شول.

معرفی نادیا انجمن در قاموس کبیر افغانستان

نادیا دختر منشی عبدالباقي نورزایی بود که بتاریخ ششم جدی سال ۱۳۵۹ ش. در مربوطات ناحیه پنجم شهر باستانی و شاعر پرور هرات چشم به جهان ګشود. پدرش شخص باسوساد و علاقمند به دانش و تعلیم بود. خانواده نورزایی که نادیا در آن پرروش یافت، یک خانواده ی منور هرات بود. هنگامیکه به سن مکتب رسید، شامل مکتب محجوبه هروی گردید، ولی هنوز صنف دوازدهم را به پایان نرسانیده بود که دور اول طالبان شروع گردید. طالبان مکاتب دخترانه را بستند. نادیا مجبور گردید تا به خاطر رهایی از بیکاری و تدارک بعضی مصارف خانواده به خیاطی و گلدوزی روی آورد، همان بود که در شهر هرات در کارگاه مخصوص زنان که بنام "سوزن طلایی" ایجاد شده بود، به کار پردازد. همزمان با این مصروفیت اش درخانه مصروف اکمال تعلیماتش نیز بود. کارگاه سوزن طلایی توسط یک تعداد زنان منور، فرهنگدوست و باسوساد هرات تاسیس شده بود که یک تعداد دختران شهر هرات در آن مصروف آموختن هنر گلدوزی و اجرای خیاطی بودند. بعضًا درین کارگاه مجالس شعر خوانی و نقدهای ادبی نیز دایر می شد. که شادروان نادیا از یکی فعالان آن بود. در همین ایام او تخلص ادبی (انجمن) را بخود انتخاب نمود.

نادیا انجمن از دوره طفولیت علاقمند ادب بود و در دوره‌ی مکتب استعداد سروden شعر در او نمایان شد، به این ترتیب در سن پانزده سالگی به سرودن شعر پرداخت. او از طرف اطرافیانش خیلی تشویق شد. وقتی دور اول طالب سقوط داده شد، نادیا انجمن امتحان شمولیت کانکور در پوهنتون را سپری نمود و به پوهنخی زبان و ادبیات پوهنتون هرات کامیاب و در دیپارتمنت دری/پارسی آن مشغول تحصیلات عالی گردید. طی سال ۱۳۸۲ ش. ازدواج نمود که ثمره‌ی آن صرف یک پسر بود، زیرا زنده‌گی مشترک او با شوهرش صرف یکسال و چند ماه طول کشید که نسبت به ناملایمات خانواده‌گی و مخالفت شوهرش با امور اجتماعی و ادبی باعث گردید نسبت ضربات ناشی از لت و کوب او در خزان سال ۱۳۸۴ ش. وفات نماید. علت اختلاف خانواده‌گی اش همانا عدم موافقت شوهر در امور فرهنگی و هنری اش بود.

از نادیا انجمن دو مجموعه شعری (گل دودی) و (یک سبد دلهره) به چاپ رسید. این شاعر شجاع هم به سبک کلاسیک و هم اشعار آزاد سروود، اما در سرودن غزل خیلی موفق بود. مجموعه شعری او تحت نام (گل دودی) نسبت حلاوت و جذابیت دو بار در هرات منتشر شد. بار اول در سال ۱۳۸۳ ش. و بعد در سال ۱۳۸۴ ش. که محتوای آن اکثرًا چهاربیتی، غزل و بعضًا اشعار بدون قافیه‌اند. این شاعر در دیده طی عمر کوتاه اش رنجها و مصیبت‌های زنان افغانستان را بخوبی درک و آلام، مجبوریتها و محدودیتها شانرا بهتر شناخت و از آن شکایتها نمود، اشعارش دربر گیرنده همین مسایل اند. یعنی اشعارش را وقف درد، نابرابریها و خشونتهای موجود را فریاد زد، نابرابری اجتماعی را منعکس و غرض پیشرفت و ابادی کشور تلاش نمود. دو نمونه شعرش در ذیل دیده شود:

عمری ایت دفتر دل ما خانه شماست
این چشم های غمزده این گونه های زرد
اثار شوم عادت خصمانه شماست
ای شاخه های غم !

صد نوبهار آمد و صد مهرگان گذشت
بس غنچه های که داغ به دل از جهان گذشت
صد راه بسته واشد و صد کاروان گذشت
فرعون مرد و قصه نمرودیان گذشت
اما شما هنوز چنان سیز و تازه اید
گویی ز بطن باعچه امروز زایده اید
ای شعله های یاس !

یک روز از دیار دل ماسفر کنید
تنها به قلب ماست سزاوار سوختن
یک بار هم به خانه دیگر گذر کنید
ای قصه های تلخ !

جانها به لب رسیده ز مهمانی شما
زنhar، جستجو گر مسکن اگر نه اید
فردادست کز خرابه غبار روزگار

ما رخت بسته ایم و شما راز و بیپناه
در برزخ زمان
بیخانه مانده اید.

نمونه دوم:

الا ای دختران انزوای قرن
ای راهبان ساکت بیگانه با مردم
ای مرده در آین لبها تان تبسم
بیصدا در کنج مهجوری خزیده
با تبار خاطرات خفته در انبوه حسرتها.

شادروان دیانا انجمن یکی از چهره های درخشان فرهنگ و ادب ما بوده، که آرمانهای بزرگ و انسانی را در دل خودداشت، اما به سبب جهل و ظلم تمام خواسته های انسانی اش را مانند شهید فرخنده و شهید ناهید با خود به زیر خاک بُرد.

د پانو شمیره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلайн په درښت تاسو همکاری ته را بولی. په دغه پته له مور سره اريکه تينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
پادونه: دليکني د ليکنيزې بنې پازوالې د ليکوال په غاره ده، هيله من یو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولې